

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Obywatelskich

Prof. dr Andrzej ZOLL

Warszawa, dn. 27 stycznia 2004 r.

RPO-459886-VI/03/AB

00-090 Warszawa
Al. Solidarności 77

Tel. centr. 551 77 00
Fax 827 64 53

Pan
Andrzej Raczko
Minister Finansów
WARSZAWA

Szanowny Panie Ministrze,

Otrzymałem skargi polskich stypendystów dotyczące finansowych skutków zmiany zasad zwolnienia od podatku dochodowego od osób fizycznych stypendiów wypłacanych pracownikom nauki i studentom przez zagraniczne instytucje rządowe i pozarządowe w związku z ich pobytem za granicą w ramach wymiany naukowej.

Wejście w życie ustawy z dnia 12 listopada 2003 r. o zmianie ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 202, poz. 1956 z późn. zm.) rzeczywiście zmieniło niekorzystnie sytuację podatkową tych osób. Uchylenie w art. 21 ust. 1 ustawy punktu 81 przewidującego zwolnienie od podatku dochodów osób fizycznych przebywających czasowo za granicą, wydatkowanych na zakwaterowanie oraz zmiana treści punktu 20 obejmującego zwolnienie od podatku dochodów ze stosunku pracy lub stypendiów otrzymywanych przez osoby, na których ciążył nieograniczony obowiązek podatkowy, przebywających czasowo za granicą przez ograniczenie do dochodów nieprzekraczających rocznie równowartości trzydziestu diet z tytułu podróży służbowych poza granicami kraju zmniejszyło ich środki utrzymania.

Zainteresowane osoby podnoszą, że pracownicy naukowci i studenci przebywający za granicą, korzystający ze stypendiów zagranicznych zostali zaskoczeni tymi zmianami. Decyzję o wyjeździe za granicę podejmowali w poprzednim stanie prawnym planując swoje zamierzenia – w tym wyjazd wspólnie z rodziną – nie przewidując zmian, które nastąpiły po 1 stycznia 2004 r. Podejmując decyzję o wyjeździe liczyli się wyłącznie z możliwością opodatkowania dochodów uzyskiwanych z wynagrodzenia za pracę lub stypendium w wysokości przekraczającej zwolnienia przewidziane w punkcie 20 i 81 i z jego opodatkowaniem zgodnie z zasadami wynikającymi z postanowień międzynarodowych umów o unikaniu podwójnego opodatkowania. Tak więc nie można tym osobom zarzucić

braku przezorności, bowiem omawiane zwolnienia obowiązywały od wielu lat. Pozwalało to planować zamierzenia naukowe w zaufaniu do obowiązującego prawa.

Także zagraniczne instytucje rządowe i pozarządowe kalkulowały wysokość stypendiów zakładając, że stypendyści nie będą obowiązani do płacenia podatku w swoim kraju. Nie może także ujść uwadze, że zagraniczne instytucje rządowe i pozarządowe fundowały stypendia mając na celu zabezpieczenie wymiany naukowej i mogą uznać za nietrafne opodatkowanie przydzielanych funduszy na zasilenie Skarbu Państwa RP. Trudno zatem przewidzieć, jakie będą ich reakcje, a zwłaszcza czy nie ograniczą środków finansowych przeznaczanych na stypendia fundowane związane z wymianą naukową.

Osoby zainteresowane z rozgoryczeniem zwracają uwagę na fakt zachowania w dotychczasowym zakresie zwolnienia od podatku stypendiów krajowych (art. 21 ust. 1 pkt 39 ustawy). Podnoszą również, że wynagrodzenia za pracę i niektóre stypendia są obciążone bardzo wysokimi składkami na ubezpieczenie społeczne w państwach wypłaty. Opłacone za granicą składki na ubezpieczenie społeczne nie podlegają w Polsce odliczeniu od podstawy opodatkowania.

Identyczne problemy pojawiają się przy wynagrodzeniach z tytułu udziału w pracach badawczych prowadzonych podczas czasowych wyjazdów do zagranicznych ośrodków naukowych.

Zdaję sobie sprawę, że kwestionowana zmiana została wprowadzona ustawą i odnosi się do materii, która może być ustalana wyłącznie przez ustawodawcę. Niemniej jednak powstaje pytanie czy ograniczenie wymiany naukowej, co – jak należy oczekiwać – może być ceną uzyskania dodatkowych wpływów budżetowych leży w rzeczywistym interesie polskiego społeczeństwa. Nawet przy uwzględnieniu złej sytuacji budżetu nieodparcie nasuwa się spostrzeżenie, że gdy wymiana naukowa finansowana przez zagraniczne instytucje rządowe i pozarządowe nie wymaga nakładów ze strony budżetu Państwa, zaś na przeszkodzie rozwojowi nauki polskiej nieodmiennie od wielu już lat stoi brak środków finansowych, to działalność zagranicznych instytucji umożliwiających polskim pracownikom nauki i studentom podnoszenie kwalifikacji i zdobywanie wykształcenia za granicą nie powinna być niweczona nieracjonalnymi rozwiązaniami podatkowymi, których efektywność – z punktu widzenia możliwych do uzyskania wpływów budżetowych – nie jest aż tak istotna.

Uprzejmie proszę Pana Ministra o pilne rozważenie tej sprawy.

Z wyrazami szacunku

/-/